

bant, et Sichem ad 20 leucas inde distare perhibetur; ergo ridiculus fuisset iste circuitus 40 leucarum, ut isti patriarchæ tandem in Hebron sepelirentur.

R. Neg. conseq.; nam postquam filii Israel transiverunt Jordanem, castrametati sunt in Galgalis, ibique fecerunt Phase; ut patet Josue V, 10. Inde vero iverunt versus Jericho, eamque urbem interceperunt; ut liquet ex cap. VI. Post interceptam Jericho etiam interceperunt Hai; ut ibidem constat ex cap. VIII: et inde moverunt castra, atque iverunt ad montes Hebal et Garizim, non longe a Sichem et prædio Joseph dissitos: in his montibus Josue populo prælegit Deuteronomium; ut patet ex mox cit. cap. VIII, 53 et 54.

Itaque ex itinere, quod fecerunt Israelitæ quando intraverunt terram Chanaan, potius constat, quod ossa patriarcharum primo translata fuerint in Sichem, et postea posita, seu sepulta in sepulcro, quod emit Abraham prope Hebron; quemadmodum narratio S. Stephani clare insinuat.

Hoc autem potuit naturaliter fieri hoc modo: Joseph moriens, infra cap. L, mandavit suis filiis, ut quando exirent ex Ægypto, transferrent ejus ossa secum, et verisimilius addidit, ut illa sepelirent in Sichem, in illo prædio seu agro quem a patre suo acceperat, ubi præsciebat posteros suos, filios Ephraim habituros, et aliquando, post divisum regnum Israel regnuros. Unde etiam filii Israel ejus ossa ibidem sepeliverunt Josue, XXIV, 52.

Est autem verisimile, quod cæteri patriarchæ idem mandatum filiis suis dederint: sed cum illi nullum agrum, ne quidem passum pedis, haberent in terra Chanaan, credibile est quod voluerint sepeliri in sepulcro patrum suorum Abraham, Isaac et Jacob, quia non habebant alium locum. Jam vero dum Israelitæ intraverunt terram Chanaan, pugnauerunt sex annis, antequam illam subigerent, et septimo tantum anno divisa est per sortes; ut patet Josue XIV, 7 et 10 collatis cum cap. XIII lib. Num. Toto ergo illo tempore loculi patriarcharum positi fuerunt in Sichem: postea vero dum terram illam jam pacifice possidebant, et Caleb ex Hebron deleverat filios Enac (ut dicitur Josue XV, 44, et Judic. I, 20) Josephum reliquerunt sepultum in Sichem, alios vero undecim inde transtulerunt in Hebron, et posuerunt in sepulcro quod emit Abraham. Unde conformiter ad hæc, ad objectionem capitalem quartam.

R. Cum præcedentibus neg. min.; ad probat. explicatio membratim totum Stephani textum, ut appareat, quod tantum quoad verba, minime vero quoad sensum a Moysse hic diserepet.

Dicit 1. *Descendit Jacob in Ægyptum, et defunctus est ipse, et patres nostri*, duodecim scilicet patriarchæ defuncti sunt in Ægypto, et de hoc nulla movetur difficultas.

Dicit 2. *Et translati sunt in Sichem*. Hoc non potest intelligi de Jacob, cum directe translatus sit ad aream Arad (cap. L, 10) quæ sita est trans Jordanem; ubi celebrantes exequias planctu magno atque vehementi impleverunt septem dies. Inde vero ̄. 13: *Portantes*

eum in terram Chanaan, sepelierunt eum in spelunca duplici, quam emerat Abraham cum agro in possessionem sepulcri ab Ephron Hethæo contra faciem Mambre.

Nec refert quod Joseph cap. L, 5, se dicat adjuratum a patre his verbis: *En morior, in sepulcro meo quod fodi mihi in terra Chanaan, Sepelies me: quia per fodere intelligit eligere; ut patet ex cap. XI, VII, 30, et cap. XLIX, 29, ubi præcipit: sepelite me cum patribus meis in spelunca duplici, quæ est in agro Ephron Hethæi (̄. 30) contra Mambre in terra Chanaan, quam emit Abraham, etc.* Ex quibus verbis manifestum est, quod non agat de sepulcro Sichimitico, quod ipse sibi immediate comparaverat; sed de Hebronico, quod ex paterna hæreditate acceperat.

Illud igitur translati sunt in Sichem, intelligitur de filiis Jacob, nempe de duodecim patriarchis: et quidem de Joseph intelligi, manifestum est ex verbis Josue XXIV, 52. De undecim vero ipsius fratribus etiam intelligi debere, eruitur partim ex verbis S. Stephani, partim etiam inde, quod in initio ingressus in terram Chanaan, filii Israel civitatem Hebron nondum haberent in possessionem; adeoque ibi ossa undecim patriarcharum sepelire non potuerunt. Cum igitur essent adjurati per Joseph, ut transferrent secum ex Ægypto ossa ejus: juxta ipsius voluntatem iverunt in Sichem, et in agro ipsi particulariter legato ossa ista sepelierunt: et hæc potuit esse, et verisimiliter fuit ratio et occasio, cur ossa aliorum patriarcharum pariter ibidem ad tempus tumulaverint. Unde non mirum est, quod tempore S. Hieron. loca, in quibus patriarcharum ossa tumulata fuerunt, adhuc viserentur in Sichem.

Dicit 3. *Et positi sunt in sepulcro, quod emit Abraham pretio argenti*. Hoc non intelligitur de Joseph; sed certo intelligitur de Jacob: et de undecim ejus filiis pariter intelligi, tum ex Josepho supra cit., tum ex ipsa S. Stephani narrationis serie satis evinci videtur. Et ideo supra dictum est, quod filii Israel, postquam civitatem Hebron jam pacifice possiderent, verisimiliter ossa undecim patriarcharum ex Sichem transtulerunt in Hebron, et ibidem posuerunt in sepulcro quod emit Abraham.

Dicit 4. *A filiis Hemor filii Sichem, de qua difficultate ante actum est*. Ac proinde juxta explicationem jam datam (quæ satis conformis apparet historiæ tam sacræ, quam profanæ) non tantum S. Hieron. cum Josepho, sed et optime Stephanus cum Moysse conciliari videtur.

Sunt interim nonnulli, qui putant, quod illud translati sunt in Sichem, de solo Josepho, illud vero positi sunt, etc., intelligatur de solo Jacob; nam pluralem pro singulari in narratione S. Stephani positum esse asserunt. Verum quamvis negari non possit, in Scriptura pluralem pro singulari non raro poni, tamen hoc non videtur hic admitti posse: quia in hoc supposito S. Stephanus non loqueretur de sepultura omnium patriarcharum, de qua tamen intendit loqui, ad ostendendum quod quamvis ipsi in terra Chanaan non

haberent vel passum pedis, tamen in illa voluerint sepeliri; quia ex promissione divina sciebant, suos filios illam possessuros. Adde quod ita exponere, sit nimis contorquere grammaticam.

Obj. V. Quidni potius dicatur cum Jacobo Ziglero, referente Gagnæo, quod una eademque fuerit spelunca, quam primo emit Abraham ab Ephron filio Seor, et deinde alienatam postea emit Jacob a filiis Hemor, ut refert S. Stephanus?

R. Hoc dici non posse, tum quia Stephanus emptorem constanter ponit Abraham, tum quia spelunca Abrahami fuit in Hebron, ager vero Jacob in regione Sichimorum; quæ sibi vicina loca esse, falso supponit Ziglerus, cum distent ad 20 circiter leucas.

Inst. Saltem dici potest, quod Abraham, quando cap. XXII venit ex Haran in Sichem, emerit istum agrum ad domum vel sepulturam, et victum sibi et suis parandum: sed cum jussus fuisset continuo locum mutare, et propter famem descendere in Ægyptum, reliquit agrum, quem postea Jacob revertens ex domo Laban, ob memoriam avi sui Abraham iterum emit; ita ut bis ager fuerit emptus. Jam autem S. Stephanus loquitur de prima emptione; ergo tota difficultas hoc modo facile solvi potest.

R. Neg. ant. Quia de illis omnibus nihil Moyses scribit, qui tamen tam accurate omnem peregrinationem Abrahami describit. Præterea cur Abraham illum agrum non recuperavit, dum reversus est ex Ægypto? cum cap. XII, 5 dicat Moyses: *Reversusque est per iter, quo venerat, a meridie in Bethel, usque ad locum ubi prius fixerat tabernaculum inter Bethel et Hai, in loco altaris quod fecerat prius*. Ecce revertitur ad eundem locum, in quo illa sententia vult ipsum emisse agrum, et tamen de agro nulla fit mentio. Denique si Jacob iterum emerit istum agrum in sepulturam, quare non in eo, sed in Hebron sepeliri voluit? Itaque ista responsio omni caret verisimilitudine, et consequenter gratis fugitur.

Obj. VI. Melius evacuatur difficultas, si cum Masio juxta textum syriacum et arabicum verba Stephani sic legantur: *Descendit Jacob in Ægyptum, defunctusque est illic ipse et patres nostri: et translatus est in Sichem, et positus in sepulcro quod emerat Abraham argento a filiis Hemor*.

R. Neg. assumpt. Quia ista lectio repugnat cap. L, ubi, nulla facta mentione de Sichem, corpus Jacob translatum est primo ad Aream Arad, et deinde in Hebron.

Obj. VII. Quare non cum aliis legatur textus Stephani per hyperbaton, seu parenthesis hoc modo: *Descendit Jacob in Ægyptum, et defunctus est ipse et patres nostri, et translati sunt in Sichem, et positi sunt in sepulcro (quod emit Abraham pretio argenti) a filiis Hemor filii Sichem?*

R. Varias huic lectioni obstare rationes. 1. Quia dure avellitur narrata emptio a filiis Hemor, qui naturali ordine constructionis a Stephano ut venditores exprimuntur.

2. Quia sic filii Jacob dicerentur sepulti in Hebron

a Sichimitis. Quis autem credat (si post stragem Sichimiticam factam a Simeone et Levi cap. XXXIV superfuert filii Sichem) quod illi superstites honorifice transtulerint ossa illorum virorum, qui tam injusta et cruenta strage omne masculinum in Sichem interfecerant, urbem depopulati fuerant, mulieres captivas abduxerant, etc.? Revera potius eorum ossa, ad vindicandam injuriam patribus suis illatam, per campos sparsissent, aut contumeliose dissipassent. 3. Quæ species veri, quod filii Israel patrum suorum ossa non propriis manibus, sed alienis, sibi in-fensis et inimicis transferri et sepeliri voluissent?

Obj. VIII. Rectius dicere videntur Vatablus et alii, quod vox Abraham apud S. Lucam sumenda sit patronymice pro Abrahamide, seu Abrahami filio Jacob. Sic Christus vocatur Israel, Isaia XLIX, 5. Item David, id est Davidis filius, Ezechielis XXXIV, 25.

R. Neg. assumpt. Quia quamvis ista phrasid communis sit prophetis et poetis, ne tamen oriatur confusio, non est tribuenda historicis, nisi adsit urgentissima ratio. His adde, quod in hac sententia multæ occurrant difficultates, de quibus actum est in antecedentibus.

Obj. IX. Vox Abraham in textu S. Stephani potest intelligi posita in dativo, ita ut sensus genuinus sit: *Descendit Jacob in Ægyptum, et defunctus est ipse et patres nostri, et translati sunt in Sichem, et positi sunt in sepulcro quod emit (Jacob, vel Abrahami nepos, qui subintelligitur, cum sit nominativus verborum præcedentium) Abrahamo pretio argenti a filiis Hemor filii Sichem*.

R. Neg. assumpt. Quia contorta hæc explicatio multiplicem patitur difficultatem. 1. Ibi additur vox Jacob, quam non habet Stephanus. 2. Ibi Jacob dicitur sepultus in Sichem, quod nullam habet probabilitatem. 3. Sic Jacob diceretur emisse agrum Sichimiticum pretio argenti. 4. Et quidem a filiis Hemor filii Sichem; cum tamen cap. XXXIII, dicatur, quod emerit a filiis Hemor patris Sichem, et quidem centum agnis. 5. Denique, qua constructionis proprietate Jacob in Sichem emere potuit sepulcrum Abrahamo, jam a multis annis sepulto in Hebron?

Neque dicas, quamvis esset jam pridem mortuus Abraham, quod Jacob emerit ipsi istum agrum; quia non sibi, sed posteris suis illum emit in sepulcrum, ut vel sic nomine Abrahami caperent possessionem terræ promissæ in Sichem, quæ erat hypothecca factæ promissionis. Nam cap. XXXIII, et Josue XXIV, ubi emptio Jacob describitur, ne vel minima fit mentio de Abrahamo. Imo infra cap. XLVIII, et Joan. IV, ager ille datus legitur soli Joseph, exclusis aliis Abrahami nepotibus; ergo et ista explicatio ficta est.

CAPUT XXIV.

Abraham filio suo Isaac de uxore provisorus, primarium famulum suum, juramento obstrictum, mittit in Mesopotamiam, ut de familia Nachor Isaaco quaerat uxorem, qui obtentam Rebeccam hero suo adducit.

QUÆSTIO UNICA. — DE JURAMENTO FAMULI ABRAHAM, ET POSITO A SE SIGNO, QUO FUTURAM ISAACI UXOREM DIGNOSKERET.

Resp. 1. verbis S. P. Aug. lib. XVI de Civit. Dei, cap. XXXIII: *Quid aliud demonstratum est cum eidem servo (œconomus domus suæ) dixit Abraham: Pone manum tuam sub femore meo, et adjurabo te (id est volo, ut jures, sicut et, v. g., servus juravit ꝑ. 9) per Dominum Deum cœli et terræ, ut non sumas filio meo Isaac uxorem de filiabus Chananæorum, nisi Dominum Deum cœli et Deum terræ in carne, quæ ex illo femore traheretur, fuisse venturum?*

Absit autem dicere, hoc esse factum ex ritu et consuetudine gentilium: primus enim hoc fecisse legitur hic Abraham, cui promissio Messie facta erat, et hoc postea imitatus est Jacob cap. XLVII, 29: neque hæc exæmonia usus est ob significationem vel reverentiam sacramenti circumcisionis, ut cum Hebræis vult Theodoretus.

Dico 2. Abraham justam causam habuit exigendi a famulo juramentum; quia sciebat Chananæas esse impias, et in patre suo maledictas, per quas ne in posteritatem suam impietas et maledictio transiret, præcavere potuit. Hinc ipsum misit in Mesopotamiam ad urbem Nachor (id est in qua Nachor habitabat) seu Haran, ubi Abraham cum patre aliquo tempore commoratus fuerat, quamque cognatio ejus inhabitabat.

Dices: Domus Nachor more Chananæorum idola colebat, ut patet ex cap. XXXI, 50 et alibi, ubi legitur Rachel furata fuisse sui patris idola, etc.; ergo non erat ratio sub juramento mittendi famulum in Haran potius, quam alio.

R. Neg. conseq. Quia equidem domus illa aliquid de cultu unius Dei noverat et servabat, adeoque cum idolis simul Deum cœli colebat; ut patet hic ex ꝑ. 31: erat insuper hæc domus bene morigerata; ut eruitur ex contextu hujus cap.; neque erat a Deo maledicta, etc., Voluit ergo ex hac familia Abraham filio suo de uxore provideri, ut sic promissiones sibi divinitus factas, per matrimonium ad cognatos deduceret, eosque ab idololatria revocaret.

Dico 3. Non peccavit famulus Abraham ꝑ. 14 præfigens sibi signum, illam virginem esse divinitus destinatam in uxorem Isaac, quæ non tantum sibi, sed et jumentis potum daret. Verum quidem est, quod tentatio Dei esse censeatur, qua, sine causa legitima, ex signis secundum se indifferentibus, quæ tam voluntatem Dei indicare possunt quam non, certum formamus judicium id potius velle Deum fieri quam aliud. Attamen servus ille ex instinctu Dei vel angeli (quem prædixerat Abraham, hic ꝑ. 7, ubique in hoc negotio affuturum) hoc sibi signum constituit, idque non nisi humili prece ad Deum præmissa.

Præterea nec signum illud erat omnino indifferens, utpote cum ex eo moraliter nosci posset indoles bona alicujus puellæ; utrum nempe provida esset et hospitatis, maxime peregrinis, qualem sciebat Abrahamum filio suo desiderare.

Denique eventus ex voto secutus ostendit id a Deo fuisse suggestum. Simili instinctu Gedeon ex somnio Madianitæ, Jud. VII, 15, et Jonathas, I Reg., cap. XIV ex verbis Philistinorum futuræ victoriæ omen captaverunt.

CAPUT XXV.

Abraham ex Cetura uxore secundaria suscipit sex pueros; et moritur, quemadmodum et filius ejus Ismael, postquam hic genuit duodecim duces. Rebecca parit Isaaco geminos Jacob et Esaü, quorum minor a Deo præfertur majori, qui primogenita sua minori divendit.

QUÆSTIO I. — DE CONJUGIO ABRAHÆ CUM CETURA ET MORTE ILLIUS PATRIARCHÆ.

Dico 1. Abraham (mortua Sara, et Agar dimissa, et forte etiam defuncta) aliam duxit uxorem nomine Ceturam; ut dicitur ꝑ. 1: proinde errant Hebræi qui, ut testatur S. Hieron. in tradit. heb., putant hanc esse Agar, de concubina factam uxorem, nam ꝑ. 6. Abraham filius concubinarum largitus est munera: ubi significatur, eum plures habuisse uxores secundarias. Hoc matrimonium fuisse distinctum a priori contracto cum Sara et Agar, etiam insinuat phrasid hebraica, in qua dicitur: *Et addidit Abraham, et accepit uxorem.*

Dico 2. Causa ducendi hanc uxorem, nullo modo incontinentia fuit (absit enim, ut incontinentiam suspicemur, præsertim in illa jam ætate, et in illa fidei sanctitate, ait S. P. lib. XVI de Civ. Dei, cap. XXXIV) sed causa litteralis fuit, ut una cum pueris cultus Dei inter gentes propagaretur, inquit Jansenius et Menochius, qui addit id factum instinctu divino.

Dico 3. Causam mysticam addit S. P. loco mox citato: ut sicut, Apostolo teste, per Agar et Ismael significati fuerunt carnales Vet. Testamenti, id est Judæi: ita per Ceturam et filios ejus designarentur carnales Novi Testamenti, utique hæretici.

Dico 4. Deditque Abraham cuncta quæ possederat, Isaac, ut dicitur ꝑ. 5: id est, eum hæredem omnium constituit, idque ex voluntate Dei, quam declaraverat Sara, cap. XXI, 10, et approbaverat Deus, dum ibidem ꝑ. 12 jubebat Saram audiri. Donatio hæc facta videtur, saltem quoad bona Saræ, antequam Isaac cum Rebecca contraheret; ut patet ex verbis famuli Abraham, cap. XXIV, 36.

Dico 5. Filiis autem concubinarum (Agar et Ceturæ) largitus est munera; puta aurum, argentum, vestes, pecora, etc. Sensu allegorico dicit S. P. Q. 70 in Gen.: *Munera quæ acceperunt filii concubinarum, videntur mihi significare quædam dona Dei, vel in sacramentis, vel in aliquibus signis, etiam carnali populo Judæorum, et hæreticis data, velut filiis concubinarum; cum hæreditatis munus, quod est charitas et vita æterna, non nisi ad Isaac pertinet, hoc est ad filium promissionis.*

Dico 6. Abraham ꝑ. 8 deficiens (non vi morbi, sed præ senectute) mortuus est in senectute bona, cum esset 170 annorum; mature et tempore suo, sive ætatem, sive merita spectes. *Plenus dierum (vivendi*

satur, ut habent Hebræa, et cupiens dissolvi) congregatusque est ad populum suum.

Hoc non potest intelligi de corpore, quod cum suis in patria sepultum non est: unde hinc Theod. Lyranus, et Pererius 1. eruunt immortalitatem animæ. 2. Animas defunctorum non vivere solitarias, sed socialiter quasi in populo, sive in cœlo sive in limbo, ubi erant tempore Abrahæ. Dicitur ergo congregatus ad populum suum, id est ad societatem justorum (puta Heber, Noe, Seth, Abel, Adam, etc.) cui populo, juxta S. P. Q. 168 in Gen. dicitur quis apponi, quando nulla remanet sollicitudo tentationum, et periculum peccatorum, quibus separaretur a populo Dei.

Dices: Etiam de malis legimus (puta de Ismaele hic ꝑ. 17) illos ad populum suum appositos esse: ergo phrasid illa hic non significat quod Abraham congregatus sit ad societatem justorum.

R. Quidquid sit de salute vel damnatione Ismaelis, si id revera legatur de malis, nihil mirum: nam et malorum animæ immortales sunt, et cum populo suo, id est sibi similibus, in pœnis communicant. Atque ita hæc phrasid eandem significationem habet in bonis et in malis: nisi quod illic ad gloriam, hic vero pertineat ad pœnam. Ita Marius.

QUÆSTIO II. — QUID INDICET HIC ORACULUM DIVINUM DE GEMINIS, ADHUC IN UTERO REBECCÆ CONCLUSIS.

Cum Isaac deprecatus esset Dominum pro uxore sua, eo quod esset sterilis, ut habetur ꝑ. 21, exaudivit eum et dedit conceptum Rebeccæ. In hebræo pro deprecatus est ponitur verbum *Jethar* a radice *Athar*, quod significat instanter, et multum orare: unde S. Chrysost. censet Isaacum in eum finem 20 annis orasse: nam Isaac duxit Rebeccam anno ætatis suæ 40, et tantum anno 60 genuit ex ea Jacob et Esaü.

ꝑ. 22. *Sed collidebantur in utero ejus parvuli.* S. P. Aug. lib. XVI de Civ. Dei, cap. XXXV, legit: *Gestiebant gemini adhuc in utero ejus inclusi.* LXX legunt: *Exultabant, exultabant.* S. Hieron. vertit: *calcitrabant.* Symmachus: *colluctabantur;* dum scilicet uterque nititur primum in lucem prodire. Hæc lucta non vi naturæ aut casu, sed Dei nutu contingit; uti mox matri divino innouit oraculo.

Dico 1: Ob rem tam insolitam consternata Rebecca ait: *Si sic mihi futurum erat (id est, si mihi abortientum erat, et una cum parvulis moriendum, id enim timebat Rebecca) quid necesse fuit concipere? Perrexitque ut consuleret Dominum.* In monte Moria per Melchisedech, inquit Eusebius et Gennadius.

Sed multo probabilius Theod., Diodorus, Procopius et alii censent, Rebeccam ad oratorium et domesticum altare se contulisse, ibidemque Deum orasse, et de tam insolite rei eventu eum consuluisse: prægnans enim erat, et itineribus faciendis minus idonea.

Dico 2: Versu 23 respondens (Deus per angelum) ait: *Duæ gentes sunt in utero tuo (id est duo filii, qui erunt patres et capita duarum gentium, Idumæorum scilicet et Judæorum) et duo populi ex utero tuo divi-*

dentur (id est moribus, animis, legibus, religione, et habitatione separabuntur) et major serviet minori. Id est, primogenitus Esaü serviet Jacob secundo genito, non in sua persona (hoc enim nusquam factum legitur, imo potius Jacob submitit se Esaü), sed in posteris suis: Judæi enim posteri Jacob, quasi soli hæredes Abrahæ, possederunt terram promissam Chanaan, eisque servierunt Idumæi posteri Esaü. Quare

Dico 3. *Historica proprietate hoc responsum invenitur esse completum, ubi populus Israel, hoc est Jacob minor filius, superavit Idumæos, eosque fecit tributarios, per David (II Reg. VIII, 14) quod diu fuerunt usque ad regem scilicet Joram, sub quo Idumæi rebelaverunt, et jugum Israelitarum Idumæi a cervice sua deposuerunt.* Ita S. P. Q. 73 in Gen. Sed Hieron. iterum eos subjugavit, et circumcidi fecit; ut testatur Josephus lib. XIII Antiq., cap. XVII.

Dico 4. Quamvis S. P. hunc sensum ut litteralem admittat, tamen in aliquid majus intentam fuisse istam prophetiam, pariter asserit lib. XVI de Civ. Dei, cap. XXXV. *Quod enim dictum est: Major serviet minori, nemo fere nostrum, inquit, aliter intellexit, quam majorem populum Judæorum minori populo christianorum serviturum.* Sic etiam intellexit S. Cyprianus lib. I adversus Judæos cap. XIX, Ambrosius, et alii passim.

Dico 5. In sensu mystico electio Jacob et reprobatio Esaü quoad bona temporalia, significat electionem et reprobationem hominum quoad vitam æternam; ut clare docet Apost. ad Rom. IX, 15: et ideo ibidem Jacobum proponit tanquam typum electorum, Esaü vero tanquam typum reproborum. Cæterum desuper plura alibi.

QUÆSTIO III. — AN, ET QUOMODO PECCAVIT ESAU VENDENDO, ET JACOB EMENDO PRIMOGENITA.

Resp. et dico 1. Esaü in hoc facto peccasse, certum est apud omnes; siquidem ob hoc factum arguitur et culpatur ab Apost. ad Heb. XII, 16. Unde

Dico 2. Eum peccasse 1. gula; quia ad pulmenti conspectum et odorem, tanta ventris appetitusque satiandi aviditate abreptus fuit, ut quidquid ipsi pretiosissimum erat, exigui illius cibi comparandi causa non erubuerit abdicare. Unde ubi textus noster ꝑ. 50 habet: *Da mihi de coctione hac rusa,* hebræus indicat nimiam aviditatem et gulositatem Esaü; sic enim habet: *Obtege me, obrue me, imple me de ruso, ruso isto.* Ubi ut loquitur S. P. Aug. lib. XVI de Civ. Dei, cap. XXXVII. *Discimus in vescendo, non cibi genere, sed aviditate immoderata quemcumque culpandum.*

Nec refert, quod dixerit: *En morior;* nam id non nisi falsus prætextus fuit, quo aviditatem suam tegetet; facile enim erat in domo tam opulenta alios cibos invenire ad famem sedandam. Estius sic exponit: *En morior,* id est, vita mea brevis est, paulo post moriar, præsertim cum exerceam artem periculosam, scilicet venatoriam, in qua facile continget me invadi